

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора, старшого наукового співробітника науково-дослідної лабораторії превентивної діяльності та соціологічних досліджень Навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України Дніпровського державного університету внутрішніх справ Чаплинського Костянтина Олександровича на дисертацію, яку підготувала Чепурна Тетяна Володимирівна за темою: «Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів», представлену до захисту у разову спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право

Актуальність дослідження. Дисертаційне дослідження Т. В. Чепурної «Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів» виконано з надзвичайно актуальної проблематики, яке має важливе значення як для теорії кримінального процесу, криміналістики, так і правозастосовної практики. Своєчасність теми роботи не викликає сумнівів, оскільки вона зумовлена тими обставинами, що потреби практичної діяльності у боротьбі з корупцією і організованою злочинністю обумовлюють необхідність розробки нового інструментарію розслідування кримінальних правопорушень або удосконалення існуючого.

Як свідчать емпіричні дані, вчинення службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, викликає особливий суспільний резонанс, особливо в умовах запровадженого воєнного стану. Цим протиправним діям притаманний ряд особливих ознак, а їх розслідування супроводжується низкою складнощів, пов'язаних із недоліками кримінального процесуального законодавства, необхідністю вирішення особливих організаційних завдань, забезпечення взаємодії з державними і правоохоронними органами, необхідністю встановлення системи корупційних зв'язків, подолання протидії розслідуванню, і поряд із вказаним – відсутністю

криміналістичних рекомендацій щодо вирішення ряду важливих завдань досудового розслідування.

Досудове розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, є складним і трудомістким процесом, який обумовлюється й механізмом їх учинення. Це нерідко викликає певні складнощі доказування обставин таких кримінальних правопорушень, що унеможлиблює досягнення завдань кримінального провадження. Зважаючи на це, розробка проблематики та формування дієвих практичних рекомендацій щодо їх реалізації – вбачається надзвичайно важливим.

Враховуючи викладене, можна дійти висновку, що дисертаційне дослідження Т.В.Чепурної є актуальним та присвячене формуванню теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, заснованих на комплексному аналізі чинного законодавства, літературних джерел, слідчої та судової практики, і спрямованих на забезпечення ефективності розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень.

Актуальність обраної теми дослідження аргументується й тим, що обрана тема дослідження пов'язана із виконанням завдань, визначених у **нормативно-правових актах, наукових програмах та планах**. Дисертацію виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 за № 722/2019), Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14.09.2020 за № 392/2020), Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 за № 1126), Стратегії комунікації з питань європейської інтеграції на період до 2026 року, (розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 за № 1155-р), Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11.05.2023 за № 273/2023), Тематики наукових досліджень і науково-технічних

(експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.06.2020 за № 454), а також основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21.12.2020, протокол № 23).

Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ (протокол від 06.10.2022 № 1), зареєстрована Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 1138, 2022 рік).

Виходячи з наведеного, можна зазначити, що тема дослідження є актуальною й вчасною. Аргументи, викладені здобувачкою на обґрунтування актуальності теми (стор. 18–20 дис.), переконують у необхідності та вчасності її дослідження. Представлена дисертація має теоретичну цінність і конкретну практичну спрямованість, відповідає вимогам актуальності і має безпосередній зв'язок з програмними документами щодо протидії корупції та злочинності в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Про актуальність теми дисертаційного дослідження свідчить також її зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 за № 722/2019), Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14.09.2020 за № 392/2020), Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 за № 1126), Стратегії комунікації з питань європейської інтеграції на період до 2026 року, (розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 за № 1155–р), Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11.05.2023 за № 273/2023), Тематики наукових досліджень і науково–технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.06.2020 за № 454), а також основних напрямів

наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21.12.2020, протокол № 23).

Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ (протокол від 06.10.2022 № 1), зареєстрована Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 1138, 2022 рік).

Мета і завдання наукового дослідження відповідно до предмета та об'єкта дослідження. Дисертантка правильно визначила мету дисертаційного дослідження, яка полягає у формуванні теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів (стор. 21 дис.).

В цілому, мета дослідження зумовила постановку й вирішення таких **завдань**: 1) висвітлити сучасний стан наукової розробки проблем розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів; 2) сформувати криміналістичну характеристику службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів; 3) визначити обставини, які підлягають встановленню під час розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень; 4) систематизувати типові слідчі ситуації, які виникають на початковому етапі розслідування вказаних кримінальних правопорушень, та з'ясувати основні напрями їх вирішення; 5) розкрити особливості планування розслідування таких кримінальних правопорушень та окреслити типові версії; 6) розкрити зміст організаційних та практичних дій щодо проведення огляду місця події під час розслідування зазначених кримінальних правопорушень; 7) з'ясувати підстави та тактичні особливості проведення обшуку під час розслідування кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів; 8) надати процесуальні рекомендації щодо здійснення допиту підозрюваних і свідків у досліджуваних кримінальних провадженнях; 9) розкрити специфіку використання спеціальних знань у розглядуваних кримінальних провадженнях. (стор. 22 дис.).

Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження визначено дисертанткою наступним чином. *Об'єктом дослідження* є правовідносини, що виникають і розвиваються під час досудового розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів. *Предмет дослідження* – розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів. (стор. 22 дис.).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших вітчизняним дослідженням теоретичних та практичних засад розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, яке базується на актуальних узагальненнях слідчо-судової практики в контексті чинного кримінального процесуального законодавства. У дисертації сформульовано висновки, обґрунтовано нові концептуальні теоретичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень.

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на результати, що мають вагому наукову новизну, зокрема, *вперше*:

– сформовано наукові основи розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, що охоплює криміналістичну характеристику цього виду злочинів, рекомендації з організації початкового етапу розслідування, особливості проведення слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних заходів з урахуванням специфіки суб'єкта кримінальних правопорушень та умов протидії розслідуванню;

– розкрито зміст та зв'язки найбільш значимих елементів криміналістичної характеристики службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, що дало змогу визначити їхнє прикладне значення для вирішення основних завдань досудового розслідування: особа правопорушника, предмет протиправного посягання, способи вчинення, слідова картина, обстановка вчинення кримінального правопорушення;

– здійснено розподіл типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, залежно від джерел первинної інформації про кримінальне правопорушення, часу і обставин її отримання: досудове розслідування розпочате за результатами оперативно-розшукової діяльності; інформація надійшла від заявника до початку реалізації протиправного умислу; інформація надійшла від заявника чи потерпілого відразу після (або в момент) його вчинення; досудове розслідування розпочате за заявою потерпілого або повідомленням від громадян, які надійшли через деякий час після його вчинення; досудове розслідування розпочате за результатами службових перевірок. Запропоновано напрями їх вирішення шляхом розроблення оптимальних алгоритмів проведення першочергових слідчих (розшукових) дій щодо кожної із таких слідчих ситуацій.

Окрім того, здобувачкою удосконалено:

– теоретичні положення щодо особливостей формування слідової картини та обстановки вчинення службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, з урахуванням їх впливу на виникнення, характер і збереження слідів кримінального правопорушення;

– практичні підходи до процесу планування розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень шляхом визначення конкретних етапів такої діяльності та оптимізації організаційно-практичних дій суб'єктів розслідування на кожному із таких етапів;

– класифікацію окремих слідчих версій, які стосуються обставин вчинення кримінального правопорушення, зокрема: щодо суб'єкта кримінального правопорушення, способу, місця, часу його вчинення, предмету, мотивів, мети та наслідків кримінального правопорушення;

– алгоритми дій суб'єктів розслідування на всіх етапах проведення огляду місця події та обшуку з урахуванням специфіки досліджуваних службових кримінальних правопорушень і умов протидії розслідуванню.

У дисертації дістали подальшого розвитку:

– історіографія наукових досліджень проблем розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, на підставі здійсненого аналізу дисертацій, монографій та посібників з криміналістики;

– теоретичні знання щодо формування узагальненого криміналістичного портрету особи правопорушника, змісту предмету протиправного посягання, моделей поведінки осіб, які мають ознаки злочинних технологій у сфері службової діяльності;

– перелік обставин, які підлягають встановленню під розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів;

– рекомендації щодо ефективного проведення допиту свідків і підозрюваних з урахуванням прихованих інтересів таких осіб та умов протидії розслідуванню;

– дієві форми використання спеціальних знань під час розслідування зазначених кримінальних правопорушень (консультації спеціалістів, участь спеціалістів у проведенні окремих процесуальних діяч, проведення судових експертиз) з огляду на особливості досліджуваних службових кримінальних правопорушень.

Усі положення і пропозиції, викладені у дисертації, характеризуються новизною, сприяють удосконаленню і розвитку вже існуючих наукових знань щодо розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, супроводжуються відповідними пропозиціями щодо уточнення окремих наукових положень та практичних рекомендацій. Враховуючи викладене, слід наголосити, що аналізована дисертація є значущою як з позицій науки, так і з точки зору практичної діяльності щодо вирішення проблемних питань розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, у контексті сучасного стану українського процесуального

законодавства та слідчої практики. Елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

Значення одержаних результатів для освітнього процесу, науково-дослідної діяльності й правозастосовної практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Результати дослідження характеризуються теоретичною та практичною значущістю, а сформульовані в ньому пропозиції сприяють підвищенню ефективності розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані висновки і пропозиції впроваджено та можуть бути використані у:

– *практичній діяльності* – для підвищення ефективності виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері службової діяльності, а також під час проведення занять в системі службової підготовки та вдосконалення методичних розробок, пов'язаних із даним напрямом (акт Бюро економічної безпеки України від 04 серпня 2025 року);

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», «Тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій», «Кримінальний процес», а також у процесі самостійної роботи здобувачів вищої освіти (акт Львівського державного університету внутрішніх справ від 15 грудня 2025 року № 85, акт Національної академії внутрішніх справ від 02 січня 2026 року № 7-ОП).

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації визначається методологічною основою проведеного дослідження. Для досягнення поставленої мети, виконання обумовлених нею завдань, забезпечення наукового обґрунтування результатів дослідження, використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів (стор. 22 – 23 дис.).

Достатній ступінь обґрунтованості та достовірності висновків підтверджується і достатньою емпіричною базою дослідження. Емпіричну

базу дослідження становлять результати вивчення 170 кримінальних проваджень за статтями 364, 365, 365³, 366, 367, 368, 369², 370 КК України тощо; зведені дані анкетування 15 детективів Національного антикорупційного бюро України, 64 слідчих Державного бюро розслідувань, 103 прокурорів, 48 оперативних співробітників (підрозділів Національної поліції України, Служби безпеки України) у Черкаській, Київській, Житомирській, Одеській, Кіровоградській, Закарпатській областях та у місті Києві; статистичні й аналітичні дані Офісу Генерального прокурора, Державного бюро розслідувань, Державної судової адміністрації (звіти та узагальнення Верховного Суду, роз'яснення Конституційного Суду України); міжнародних інституцій (Європейського Суду з прав людини, Європейського центру захисту прав людини (THRAC)); медійна публіцистика й результати багаторічного вивчення слідчої та судової практики, на підставі значного досвіду роботи автора, пов'язаного із розслідуванням службових кримінальних правопорушень, які учиняються працівниками правоохоронних органів.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, у наукових працях. Основні положення та висновки, сформульовані в дисертації, відображено у восьми наукових публікаціях, серед яких чотири статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, та чотири – у збірниках тез науково-практичних конференцій.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки наукового дослідження оприлюднено в доповідях на науково-практичних конференціях, зокрема: Актуальні питання криміналістики та судової експертизи (м. Київ, 25 листопада 2022 р.); Актуальні питання криміналістики та судової експертизи (м. Київ, 30 листопада 2023 р.); Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального аналізу в правоохоронній системі України (м. Київ, 23 липня 2025 р.); «Актуальні питання криміналістики та судової експертизи в умовах воєнного стану» (м. Київ, 28 листопада 2025 р.).

Аналіз наукових публікацій дозволяє дійти висновків, що наукові положення, висновки і практичні рекомендації, сформульовані дисертанткою, переважно є обґрунтованими, об'єктивними, достовірними та містять елементи наукової новизни, а також підтримані науковою громадськістю.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Структура дисертації «Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів» відповідає поставленими дисертанткою перед собою завданням. Робота відповідає логіці наукового пошуку, зорієнтована на розкриття визначеної мети дисертаційного дослідження. Представлена дисертація виглядає достатньо ґрунтовним й цілісним науковим дослідженням, адже в ньому вирішена низка теоретичних і практичних завдань, зокрема щодо визначення теоретичних і практичних засад розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, у контексті сучасного кримінального процесуального законодавства України та умов правового режиму воєнного стану.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається із анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (236 найменувань на 25 сторінках) та чотирьох додатків на 16 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 268 сторінок, із них основний текст на 210 сторінках.

Анотація у стислій формі представляє основні тези наукової розробки, наводить перелік публікацій, в яких викладені основні результати дисертаційного дослідження. Анотація викладена державною і англійською мовами (стор. 2–12 дис.).

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначено її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, грантами, мету і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, окреслено емпіричну базу дослідження, зазначено відомості про апробацію результатів дослідження та практичне значення його результатів, публікації здобувачки та структуру дисертації (стор. 18–27 дис.).

У першому розділі дисертації «Теоретичні засади розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів» (стор. 28–91 дис.) сформовано наукові основи розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, що охоплює криміналістичну характеристику цього виду злочинів, рекомендації з організації початкового етапу розслідування, особливості проведення СРД та інших процесуальних заходів з урахуванням специфіки суб'єкта кримінальних правопорушень та умов протидії розслідуванню. Обґрунтовано, що традиційні підходи до методики розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності не повною мірою враховують специфіку статусу працівників правоохоронних органів, їх професійну підготовку, службові повноваження та можливості впливу на хід кримінального провадження, що зумовлює необхідність розроблення відповідної криміналістичної моделі розслідування.

Розкрито зміст елементів криміналістичної характеристики службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, серед яких виділено особу правопорушника, предмет посягання, способи кримінального правопорушення, його обстановку і слідову картину. Встановлено, що зазначені елементи криміналістичної характеристики перебувають у стійких кореляційних зв'язках, а їх урахування дозволяє підвищити ефективність формування слідчих версій, планування розслідування та вибору оптимальних тактичних рішень.

Сформовано типовий криміналістичний портрет особи правопорушника досліджуваної категорії кримінальних правопорушень, що включає наступні ознаки: чоловік, який служить в правоохоронних органах, переважно, на посадах середньої або молодшої ланки (слідчий, оперуповноважений, інспектор патрульної поліції, дільничний офіцер поліції, прокурор, податковий, митний інспектор), віком від 25 до 35 років, як правило, має вищу освіту магістерського рівня, перебуває у шлюбі, проживає в межах територіальної юрисдикції того

правоохоронного органу, в якому він працює, має досвід роботи від трьох до десяти років, із домінуючим корисливим мотивом (стор. 51–54 дис.).

Описано предмет протиправного посягання, який охоплює як традиційні матеріальні цінності у вигляді грошових коштів і майна, так і сучасні форми активів, зокрема криптовалюту, що свідчить про адаптацію досліджуваної злочинності до нових економічних і технологічних умов (стор. 60–63 дис.).

Досліджено особливості способу вчинення таких кримінальних правопорушень, який охоплює: способи підготовки (вивчення нормативно-правових актів; обрання предмету посягання; підбір співучасників та осіб, які забезпечать корупційні зв'язки; встановлення активної комунікації між особами; моделювання поведінки та схем дій; визначення та підготовка місця, знарядь, усунення перешкод; передбачення можливостей викриття протиправної діяльності та проведення, у зв'язку із цим, негласних слідчих (розшукових) дій тощо); способи вчинення (носять прихований характер, зазвичай спрямовані на імітацію правомірної діяльності; характеризується вчиненням кількох кримінально караних діянь), способи приховування (діяння, спрямовані на приховування події кримінального правопорушення, причетності до неї особи, предмета правопорушення; знищення слідів, знарядь, засобів кримінального правопорушення; характеризуються високим рівнем латентності; мають ознаки кримінально караних діянь, адміністративних правопорушень, дисциплінарних проступків чи спричиняють наслідки застосування заходів забезпечення кримінального провадження) (стор. 65–76 дис.).

Висвітлено особливості формування слідової картини та визначено характерні матеріальні сліди (документи, грошові кошти, матеріальні цінності, послуги чи нематеріальні блага, нашарування спеціальної хімічної речовини, електронні носії інформації, комп'ютерна техніка, цифрові (віртуальні) сліди; знаряддя вчинення кримінального правопорушення; тілесні ушкодження; традиційні трасологічні сліди тощо) та ідеальні сліди (підозрювані, потерпілі, заявники, колеги підозрюваних, члени сім'ї, близькі родичі, друзі, очевидці

подій, співробітники оперативних підрозділів, які здійснювали негласні заходи).

Встановлено, що обстановка вчинення досліджуваної категорії кримінальних правопорушень формується сукупністю матеріальних, управлінсько-організаційних і морально-психологічних умов, які безпосередньо впливають на механізм злочинної діяльності та процес доказування.

У другому розділі дисертації «Початковий етап розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів» (стор. 92–150 дис.) виділено обставини, які підлягають встановленню під час розслідування таких кримінальних проваджень, а саме: обставини, передбачені ч. 1 ст. 91 КПК України; обставини, передбачені диспозицією відповідної статті КК України, що передбачає відповідальність за конкретне кримінальне правопорушення у сфері службової діяльності; обставини, що мають значення для успішного розслідування конкретного кримінального правопорушення.

Виокремлено типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, залежно від джерел первинної інформації, часу та обставин її надходження: 1) досудове розслідування розпочате за результатами оперативно-розшукової діяльності; 2) інформація надійшла від заявника до початку реалізації протиправного умислу; 3) інформація надійшла від заявника чи потерпілого відразу після (або в момент) його вчинення; 4) досудове розслідування розпочате за заявою потерпілого або повідомленням від громадян, які надійшли через деякий час після його вчинення; 5) досудове розслідування розпочате за результатами службових перевірок. Установлено, що характер слідчої ситуації впливає на послідовність слідчих (розшукових) дій та інших заходів, а також на вибір тактичних прийомів їх проведення. На цій підставі сформульовано алгоритми дій суб'єктів розслідування відповідно до виокремлених типових слідчих ситуацій (стор. 118–130 дис.).

Розглянуто практичні підходи до процесу планування розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень шляхом визначення конкретних етапів такої діяльності та оптимізації організаційно-практичних дій суб'єктів розслідування на кожному із таких етапів (стор. 134 дис.).

Класифіковано окремі слідчі версії, що стосуються обставин вчинення кримінального правопорушення, зокрема: щодо суб'єкта кримінального правопорушення, способу, місця, часу його вчинення, предмету, мотивів, мети та наслідків кримінального правопорушення (стор. 144–147 дис.).

Сформовано наступні версії кримінального правопорушення: 1) мала місце подія службового кримінального правопорушення, учиненого працівником правоохоронного органу; 2) мала місце інша подія, яка нагадує службове кримінальне правопорушення, проте насправді є іншим кримінальним правопорушенням; 3) мав місце дисциплінарний проступок; 4) відомості про вчинення службового кримінального правопорушення є сфальсифікованими з метою дискредитації працівника правоохоронного органу, усунення з посади чи іншого впливу; 5) службове кримінальне правопорушення мало місце, але вчинене за обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння чи провокації.

У третьому розділі дисертації «Проведення окремих слідчих (розшукових) дій та використання спеціальних знань під час розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів» (стор. 151–214 дис.) Розкрито зміст організаційних та практичних дій щодо проведення огляду місця події під час розслідування зазначених кримінальних правопорушень. Визначено, що місцем події під час огляду є: відкрита місцевість, публічно доступні місця, службові приміщення правоохоронних органів, автомобілі підозрюваних або інших осіб (в тому числі, службові). Визначено об'єкти фіксації та вилучення під час огляду місця події (стор. 159–178 дис.).

З'ясовано підстави і тактичні особливості проведення обшуку під час розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень. Виділено

найпоширеніші об'єкти обшуку (службові кабінети підозрюваних; житло та інші приміщення, що належать підозрюваним; особисті транспортні засоби підозрюваних; особа) (стор. 171–164 дис.).

Надано процесуальні рекомендації щодо здійснення допиту підозрюваних і свідків у досліджуваних кримінальних провадженнях (заявників, колег підозрюваного, членів сім'ї, близьких родичів, друзів, очевидців подій, співробітників оперативних підрозділів, які здійснювали негласні заходи).

Досліджено форми використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень: консультації спеціалістів в тій чи іншій галузі; участь спеціалістів у проведенні окремих процесуальних дій; проведення судових експертиз.

Розкрито особливості найбільш поширених судових експертиз (почеркознавча експертиза, технічна експертиза документів, експертиза спеціальних хімічних речовин, судово-медична експертиза живих осіб, експертиза відеозвукозапису, комп'ютерно-технічна експертиза, дактилоскопічна експертиза) (стор. 201–210 дис.).

Загальні висновки дисертації відповідають отриманим результатам, завданням та меті дисертаційного дослідження (стор. 215–224 дис.).

Дисертантом використано значну кількість вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, законодавчі та підзаконні нормативні акти України, а також значну кількість літературних джерел іноземних держав. Виходячи з цього, дисертація відповідає вимогам, що пред'являються для даного виду робіт, є завершеною науковою працею, результати якої вирішують актуальне наукове завдання, що має значення як для теорії кримінального процесу, науки криміналістики, так і правозастосовної практики.

Дотримання академічної доброчесності. Дисертація виконана здобувачкою самостійно, всі сформульовані положення та висновки є результатом власних досліджень авторки. Використані ідеї, результати і тексти інших науковців мають посилання на відповідні джерела, що має змогу говорити про відсутність привласнення чужих ідей чи наукових результатів без

оформлення належного цитування. Отже, дисертанткою дотримано норми законодавства про авторське право і суміжні права, а також надано достовірну інформацію про отриманні результати та джерела інформації. Викладене свідчить про відсутність порушень академічної доброчесності.

Виходячи з аналізу основної частини дисертації, можемо дійти висновку, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею. Дисертація підготовлена державною мовою, до її оформлення принципових зауважень у офіційного опонента немає.

Дискусійні положення дисертації та зауваження щодо її змісту. Позитивно оцінюючи зміст дослідження, його актуальність та своєчасність, варто зазначити, що як і будь-яке наукове дослідження дисертаційного рівня, дана наукова розробка містить певні положення, які викликають зауваження та дискусійні питання, зокрема:

1. Так, на нашу думку, дисертантці доцільно було більш ґрунтовно дослідити міжнародний досвід протидії службовим кримінальним правопорушенням, учинених працівниками правоохоронних органів. Окремі питання, що стосуються практики міжнародного співробітництва з іноземними державами порушуються у роботі, однак, не вичерпують питання. Відповідно, більш широке застосування компаративістського методу мало б позитивний вплив на зміст роботи та отримані результати.

2. Нажаль, поза увагою залишились тактичні особливості проведення НСРД. Так, враховуючи особливості вчинення службових кримінальних правопорушень, на наш погляд, авторці доцільно було більше уваги приділити організаційним питанням, що пов'язані з проведенням окремих негласних слідчих (розшукових) дій, а також визначити можливості використання результатів їх проведення під час досудового розслідування.

3. Зі змісту дисертації не можливо дійти висновків про стан й особливості проведення профілактичної діяльності слідчого при розслідуванні службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних

органів. У свою чергу, наголосимо, що профілактична діяльність слідчого має важливе значення у протидії зазначеним кримінальним проявам. Варто було б приділити увагу удосконаленню нормативно-правової регламентації даного питання у КПК України та відомчих нормативно-правових актах.

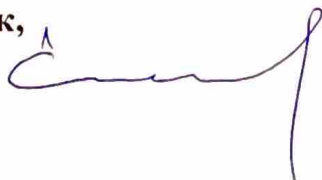
4. На нашу думку, здобувачці необхідно було більш докладніше розглянути питання комплексного проведення слідчих (розшукових) дій та розшукових заходів в рамках тактичних операцій, спрямованих на вирішення завдань, які стоять перед слідчими, працівниками оперативних підрозділів та іншими взаємодіючими з ними особами у ході розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів. До того ж, дисертантка чомусь оминає увагою тактичні комбінації, використання яких могло б додати інформативності у методиці розслідування таких кримінальних правопорушень та тактиці проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну високу оцінку рецензованого дослідження, а насамперед характеризують складність та актуальність досліджуваної проблематики і можуть бути предметом для наукової дискусії під час прилюдного захисту.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому, оформлення.
Дисертація Чепурної Т. В. «Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів», що подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням. У науковій розробці отримано нові науково-обґрунтовані результати, що відрізняються новизною у постановці та вирішенні проблем криміналістичного забезпечення розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, на сучасному етапі розвитку науки і техніки, існуючих суспільно-правових реалій.

Загальний висновок. Дисертація на тему «Розслідування службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 «Право», а також вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261, наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка – Чепурна Тетяна Володимирівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

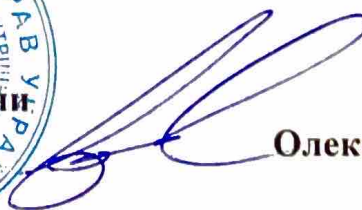
Офіційний опонент –
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії превентивної діяльності та соціологічних досліджень ННІ підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України Дніпровського державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
професор

Костянтин ЧАПЛИНСЬКИЙ

Підпис Чаплинського К.О. засвідчую:

Проректор
Дніпровського державного університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
Заслужений діяч науки і техніки України
полковник поліції

Олександр ЮНІН